

ROMANIA NOUA

Abonamente: 1 Lună Lei 8
6 Luni 45
1 An 80

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

Plata anunțurilor după învoială
Redacția și Administrația
Strada Gogol No. 39 - Chişinău

Director: Dr. ONISIFOR GHIBO

Iese în fiecare zi de lucru

Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

Românismul de peste Nistru

— Cu prilejul numelui d-lui C. Coștescu —

Guvernul românesc a numit pe d. Coștescu reprezentant diplomatic al României la Kiev.

Relaarea raporturilor diplomatice cu Ucraina are o însemnătate deosebită pentru România și cu deosebire pentru România din Basarabia și din Ucraina înșăși.

Situațiunea internațională nelămurită, vidul (golul) diplomatic dintre două țări, vecine pe o graniță de sute de kilometri, dăinuie și așa prea mult și nu putea să se mai prelungească.

Între Ucraina și România sunt zeci de chestiuni mari și mărunte politice, naționale, și economice nerăzolvate, cari cer o deslegare urgentă, cari cer o deslegare grabnică și multumitoare. Schimbul de mărfuri dintre cele două țări trebuie reluat cât mai curând. Ucraina ne poate da zahăr, cărbuni, pielișoare, vite de tracțiune etc., până când România și în special Basarabia va avea de exportat însemnate prisoari de poame de tot felul, vinurile cari lipsesc în Ucraina etc. Comerțul lor va înviora gospodăria Basarabiei și va contribui la redobândirea unui aspect normal în viața economică.

În sîrul nostru s'a atina și importanța chestiune a minorităților naționale din cele două țări. Atât în Ucraina cât și în Basarabia avem câteva sute de mii de români respectiv ucraini cari, fără a putea alcătui obiectul vreunei revendicări teritoriale, cer totuși încheierea unui aranjament statornic și drept între cele două țări vecine. Temelia acestei convențiuni nu poate fi decât principiul echitabil al reciprocității drepturilor naționale. Nici un român nu va consimți să acorde drepturi de orice fel minorităților ucraine din Basarabia atîta timp cât guvernul dela Kiev nu va acorda și fraților noștri de peste Nistru acelaș drepturi la viață și cultura lor națională.

Principiul fundamental al naționalismului românesc — doctrina pur defensivă și adanc morală — este pînă la urmă dezvoltarea culturală-națională a tuturor arămpelilor mici ale poporului românesc, risipite oriunde pe suprafața globului.

Cultivate și bine consolidate, aceste frînturi ale neamului vor trebui să intre mai curînd sau mai tîrziu în teritoriul României mari (ca de ex. Români din Serbia) ori dacă nu se poate, (cum este cazul cu Români din Macedonia, Bulgaria și de peste Nistru) măcar în viața culturală și sufletească a neamului într-o și să deie polițiește adevăratele contraforturi ale Statului românesc.

Frații noștri de peste Nistru sînt și ei chemați să devie contrafortul care va sprijini românismul din Basarabia.

Cei vro-o jumătate milion de Români din Ucraina au dat dovezi înveredate și înduioșetoare despre voința lor de a-și păstra limba și naționalitatea; glasul de clopot al conștiinței românești atît de puternic pus în vibrație de zguduiriile uriașe ale acestui război a trezit simțirea de neam care dormea în sufletul lor. Ne-amintim cu toții de istorica „Chemare” prin care ei sînguri se convocau la congresul dela Tiraspol în Decembrie anul trecut. În minunatul lor graiu — blocuri de piatră necioplită și prețioasă din granitul limbii noas-

tre arhaice, — ei își vesteau singuri că „Au ajuns o vreme, în cari toate națiunile (seroadeli) sau scos drepturile sale, iar noi moldoveni am rămas pe urma alioarelor neamuri, ca și cum ar fi rălăcit un eșdrigor de oi dela toată turma!”

Iar „Capul 1-le” din Tamenarea (programul) congresului spunea lămurit că Nitrebu nou șola să fie în limba vorodului moldovenesc. Cu fii ge care moldovan să știi cel în vală și dînsu.

Cuvinte puternice și lapidare, simțiri mari și veșnice, venite din adanc, din zăcămintele de aur ale obconștiinței naționale.

Ele sînt un apel la care istoria noastră va trebui să răspundă. Sufletul înduioșat al unui neam întreg se îndreaptă astăzi spre Români din Ucraina cu dragoste și cu căldură. Ei sînt ultimul crâmpel de românism mai însemnat, descoperit de opinia noastră publică și dragostea noastră pentru ei seamănă cu gingășia particulară a parinților pentru copilul cel din urmă născut.

Numirea d-lui Coștescu la Kiev va trebui să însemneze punerea în discuțiune a chestiunii românilor din Ucraina și deslegarea ei definitivă. Frații noștri de peste Nistru vor trebui să-și înlătuiească punctele cardinale ale ori-cărui program național: 1. învațămîntul și cultul național, 2. administrațiunea comunală și unde se poate, județeană sau de plasă în limba națională, 3. justiția românească măcar în instanțele inferioare, 4. libertatea politică și culturală (dreptul de asociere, libertatea cuvîntului și a presei), 5. un organ administrativ central pentru cărmuirea chestiunilor românești și 6. o reprezentățiune națională pentru apărarea intereselor naționale în legislațiune pe baza proporționalității.

Nu avem onoarea să cunoaștem pe d. Coștescu. Să dorim și să nădăjduim însă, că d-sa nu este din vechea școală a diplomaților noștri, străini de înțelegerea sufletului și a nevoilor românești, de cunoașterea și pătrunderea marilor interese ale țării și neamului ca reprezentăți. Să nădăjduim, că activitatea sa nu se va mărgini la obișnuitele deservăciuni formale ale vieții diplomatice, la recepții, la solemnități și intrigi de culisă.

O epocă nouă, a muciei pozitive și a hărniciei conștiente începe și în Rusia, epoca democrației simple și serioase.

Niciieri tipul veșnicului diplomat de salon, ușurel și gol, nu ar fi mai deșăntat ca în mediul Revoluțiunii rusești ca patimile ei populare, elementare și vulcanice. Acest mediu cere camoni cu mentalitate și cu proceduri nouă și rodnice.

Caracterul operei pe care d. Coștescu va trebui să o îndeplinească se desprinde lămurit. Problema sa este: salvarea și asigurarea existenței Românilor de peste Nistru.

E o operă grea, complicată și istorică, vrednică de un adevărat talent politic și diplomatic.

Acel ce o va dezlega își va câștiga nu numai un titlu la recunoștința neamului, dar își poate crea și o trambulină spre alte înălțimi ale vieții politice.

Gh. Pădure

Citim în „Bukarester Tageblatt” că în cursul unei convorbiri pe care a avut-o contele Burian cu deputatul austriac Dr. von Langenhan, acesta din urmă a întrebat dacă este adevărat că în reședința actuală a Regelui României și la unii factori politici români cu influență se observă o nouă atitudine vrășmașă Puterilor centrale.

Contele Burian a răspuns că într'adevăr guvernul austro-ungar are motive de a urmări cu cea mai mare atențiune unele evenimente din teritoriul României, liber de ocupațiunea Puterilor centrale.

Contele Burian a terminat spunînd că în caz de nevoie va întîmpina cu întreaga energie astfel de uneltiri. (Machenschaften)

Din Austria

Klofac nu primește invitația d-lui Hussarek.

„N. Fr. Presse” scrie: Narodni Politika scrie: Ministrul prezid. Hussarek chemase telegrafic pe locțiitorul conducătorului clubului ceh, pe deputatul Klofac, la o constătuire pe Joi 29 Aug. la ora 11. Deputatul Klofac, care de prezent se află în Hohenmaut, i-a răspuns Ministrului în scris, că-i este imposibil să satisfacă invitația, pentru că după părerea sa, pentru Clubul ceh, în chestii politice nu poate negocia unul singur, ci numai Prezidiul întreg. Și fiindcă acum este întrebare, dacă deputații cehi, după primul act al noului Guvern, care n'a stat de vorbă cu ei când a înființat tribunalul din Trautenau, peste tot mai pot trata în chestii politice, dep. Klofac a aflat de lipsă să înștiințeze și Prezidiul Clubului de invitația lui Hussarek, fără să-și ascundă părerea față de un Guvern, care prin pătura sa și-a pierdut încrederea națiunii ceh.

Dela societatea istorica si literara

În ședința din 20 August, odată cu comunicarea d-lui I. U. Soriciu despre poezia populară a războiului, a avut loc și altă comunicare, a d-lui Gh. Nedîglu, profesor intitulat: „Din toponimia și etnografia Basarabiei de Miazăzi”.

„E un capitol din o lucrare mai mare, care necesită cercetări mai îndelungate, odată ce e vorba de Sudul Basarabiei, unde au avut loc migrații și strămutări și aezări de felurite populațiuni, unele de dată relativ destul de recentă. După considerațiuni generale de ordin istoric, etnografic și toponimic, a trebuit să urmeze, drept introducere a întregii lucrări, o privire istorică pînă în veacul 18-lea, când se poate face documentar încercarea de a se fixa granițele între elementul moldovenesc și Turco-Tătari. Căci aici s'au întîlnit din vreme, încă din veacul 14-lea, când ajung la Dunăre și la Marea Neagră, Moldovenii și Muntenii, înlocuind pe Tătari. (părțile tătărăști și Bugac). Dar năvălesc Turcii și începe lupta pentru Dunăre și M. Neagră, pentru Chilia și Cetatea Albă care cad sub Turci la sfîrșitul veacului 15-lea. Astfel se adaugă acum un nou element: cel turcesc. Încercarea de redobîndire a lui Petru Rareș nu reușește, ba e urmată de marea expediție a Sultanului Soliman care alipește Sudul Basarabiei în veacul 16-lea. Tot astfel nu reușește încercarea lui Aron-Vodă, aliatul lui Mihai-Viteazul la sfîrșitul veacului 16-lea. Iar în veacul următor, mai ales din pricina bogăției pămîntului, odată cu luptele între Moldoveni, Cazaci și Tătari, aceștia încep să se așeze temeinic. Toate încercările, făcute de Turci, de a-i scoate pe Tătari, nu izbitesc. Dimpotrivă Turcii întăresc pe Tătarii răscolaiți de-aici împotriva celor din Crimeea. Alte încercări zadarnice au făcut Georgehe Stefan-Vodă (tractatul cu Moscova) și Stefan-Vodă Petriceicu (cu Polonia) în veacul al 17-lea. Tătarii rămîn, iar în veacul 18-lea, pe lângă încălțări obicinuite, ei cer și dobîndesc încă o fașie de pămînt moldovenesc și a-nume în 1713 („când numai pot încăpea”), dela raiaua Benderului spre stînga, spre Prut și în jos cam dela Leova, la miazănoapte de vechiul hotar. („Valul lui Traian”, „hindi-

SITUAȚIA MILITARĂ

Deși s'ar părea că ofensiva Aliaților pe frontul francez ar mai fi slăbit, totuși comunicatele și radiogramele arată, că la ptele se dau cu cea mai mare violență.

Germanii opun o rezistență înverșunată și dau contra-atacuri uneori isbutite ca cel dela nord-vest de Cambrai, unde au capturat 3000 Englezi. Aliații câștigă teren pas cu pas și se vede că forța lor ofensivă i-a determinat pe adversari să evacueze orașul Douai și împrejurimile, și să constrîmască întăriri dincolo de linia Hindenburg.

Un fapt însemnat îl constituie noua ofensivă a trupelor americane în sectorul St. Mihiel din Woivre. Acțiunea este condusă cu pricepere, căci Americanii au pătruns din prima zi în frontul german pe o adâncime de aproape 6 km. capturînd peste 8000 prizonieri, ca o revanșă pentru pierderile de la St. Quentin.

Radiogramele arată, că ofensiva se desfășură în condiții bune. Corodzenții de război din Elveția, anunță o apropiată ofensivă și în Alsacia, prin care Foch ține să pună în aplicare o nouă lovitură strategică de mare importanță asupra întregului front.

Germanii iau măsuri de apărare. În tot cazul stăm în față unor evenimente deosebite sub raport militar.

La matinele de Duminică al Universității populare, va vorbi d. Eugeniu N. Gîrgea despre Cauzele economice ale războiului european. Vor fi recitari și coruri.

Scrisori către femei

De fides este omnia de ar debendi la mena toată surd sufletului și va porădi (Moliere, 16 v. 26)

Sunt multe grijile mărunte ale vieții de toate zilele. E anevoioasă în neori calea semănată cu treburile gospodărești și nevoile acelor, cari așteaptă ajutor dela noi. Nu e lucru ușor să cărmuiești cu înțelepciune și spor o gospodărie. Ea cere vreme, inimă și putere. Dar oricîd ar fi viața noastră de plină, nu trebuie să uităm că cea dinlăi datorie a noastră este să ne gândim la sănătatea sufletului nostru.

Munca noastră poate fi grea dar nerodnică, tovarășia noastră ereditară, dar neadăptătoare de mîngăiere, creșterea distă copiilor desăvîrșită după regulile lumestri, însă cu totul greșită din punctul de vedere al adevăratei înșeniri a ființei omenești; prietănia noastră poate fi plăcută, dar lipsită de adâncime. Cu un cuvînt viața noastră va putea părea înțeleasă și frumoasă, și cu toate acestea va fi pentru noi un izvor nesecat de tînuță nemulțumire, dacă nesocotim sufletul nostru și cerințele lui înalte. „Marlo, Marlo, ti esse Domnul femeii, care uita totul în afară de grijile gospodăriei — te grîjești și spre multe te silești, ci un lucru trebuie. Iară Maria partea cea bună și-a ales, care nu se va lua dela dînsa.”

Maria știuse gîsi timp, ca să asculte cuvintele lui Isus, cari erau adevăr și viață și avea să o călătorească pe calea cea grea și plină de ispite.

Dar noi nu găsim timp. Nu gîim

În inimă plină de treburile, visite, conștiente, teatre, ad dăm câteva clipe pentru reculegera sufletului nostru.

Sunt țări ca Anglia, America, Elveția, unde e obiceiul, ca membrii familiei să se adune în jurul Sfintei Scripturi în fiecare dîmînă. Înainte de munca zilei, și în fiecare seară înainte de a merge la odihnă, pentru ca să soarbă din ea puterea dădătoare de viață și de fapte rodnice.

Dar la noi negliința despre cele sfinte e dureros de răspîndită. Cine poate săgăduie adevărul, că cele mai multe și groase lipsuri ale noi, se datoresc tocmai acestei nepăsări față de ceea ce ar trebui să fie pămîntul sîmbic al sufletelor noastre.

Fiecare din noi ne facem un plan de viață. Trăim în vremuri de libertate când pare că nu vrem să fim răspunzători față de nimeni și facem ce ne place. Dar să ne aducem aminte de cuvintele apostolului Pavel: „toate mi sunt slobode, dar nu toate îmi sînt de folos. Toate mi sînt slobode, dar eu nu vreau să fiu biruit de ceva.” Și dacă vrem să nu fim biruite de greutățile vieții de sîmbic dinăuntru și din afară, de slăbiciunile noastre și de durerile ce ne în-tîmpină, să lucrăm la înălțirea sufletului pe lemnia învîșăturii celei adevărate, căci oricîd am dobîndi în lumea aceasta, la nimie nu ne va folosi, de com perde, prin nepăsare și păcate, sufletele noastre.

Sanda Ulbescu

Ce poate face armata română în Basarabia

De-odată cu trecerea Prutului în Basarabia, armatei române, pe lângă grelele sarcini ce le-a avut și trebuie încă să le împlinească și-u viitor, ca o datorie frățească i se impune să lucreze și la opera de naționalizare a Basarabiei.

Să avem bine de grijă: În Basarabia sînt români intelectuali refugiați din toate colțurile lumii, cari prin trudă grea se străduiesc să facă ceva bun. Poporul din Basarabia, acelaș în oase și sînge cu cel de peste Prut, în tocmă cu frații noștri din Maramurăș, primește cu multă sfințenie graiul românesc și după slova românească îi e sete.

Munca depusă de acești intelectuali nu poate da însă roadele așteptate, ei nu pot colinda satele Basarabiei, ducînd și în bordeie cuvîntul de întărire, deși ar trebui.

Sarcina aceasta trebuie s'o ia asupra-și armata română, care vine zilnic în atingere cu Basarabienii, trăiește chiar în mijlocul lor și se adaptește în casele lor.

Ce rol frumos ar avea ofițerii în orele libere, când instrucțiunea nu suferă?

Ce minuni s'ar putea face cu țărani moldoveni, cari abia-i văd de bucurie în casele lor.

Ar fi bine, ca ofițerii meșteri în graiu să le spună episoade din trecutul sbucimant al României.

Chiar în biserici, în înțelegere cu preotul local — dacă acesta e vrednic, să se țină cuvîntări din cari ar urma și-o desvoltare mai puternică a simțului religios-moral.

Trebuie scoasă din mintea moldovenilor ideea că sub Ruși era mai ușor traiul.

Cu un cuvînt trebuie să dăm tot ce avem mai bun în inimile noastre ca să fie dornic de lumină, singura care aduce după sine împăcarea și liniștea sufletească.

Fiindcă trebuie să gîim un lucru: dorința noastră a tuturor Românilor de protutudeni, se va împlini dacă o dorim aceasta din tot sufletul nostru. Inșuș Dumneșcu o vrea aceasta, altfel nu ni-ar fi călăuzit pașii pe drumul pe care umblăm acum.

Onisifor O. Bereca

Soarta bisericii române din Bucovina

„Foala Poporului” scrie că soarta bisericii române din Bucovina s'a delegat după propunerea d-lui Onisifor Mitropolitul Repta nu și-a dat demisia, ci rămîne mai departe mitropolit — cu numele — fiindcă toată jurisdicțiunea (puterea sa) trece în mîinile arhiepiscopilor Vorobchievici și Timlașchi cari vor fi hirotoniți ca episcopi.

Arhiepiscopul Vorobchievici, ca român, are întălat la dreptul de succedan la scaunul metropolitan.

Consistoriul va fi împărțit în două secțiuni: una românească și una rutenească. Chestiunile comune se vor hotărî în ședințe plene comune, prezidate de mitropolitul.

Dela comisiunea economică

1) Comisiunea economică în ședința da 25 | 8 a. cr. a hotărît a se a-proba exportul strugurilor și în general al tuturor fructelor vîratec în afară de prune și nucii.

Condițiunile sînt prevăzute în permisul tip de export.

2) Comisiunea Economică aduce la cunoștință generală că în conformitate cu ordonanța No. 29 | 918 a Comisariatului General al Basarabiei orișce mărfuri sînt libere a fi comercializate și transportate ori unde în interiorul Basarabiei exceptînd cele dela al. 4 al aceluș Ordonanțe.

Relativ la sachi conform Ordonanței No. 26 | 918.

Președintele Comisiunei Economice Teodoreanu

